

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

PHẠM HƯƠNG GIANG

**PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIAO TIẾP
CỦA HỌC SINH TRONG DẠY HỌC NHÓM BÀI
HÀNH ĐỘNG NÓI Ở LỚP 8**

**Chuyên ngành: Lí luận và phương pháp dạy học bộ môn Văn - Tiếng Việt
Mã số: 60.14.01.11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC HỌC

Người hướng dẫn khoa học: TS. Đặng Thị Lệ Tâm

THÁI NGUYÊN - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi dưới sự hướng dẫn của TS. Đặng Thị Lệ Tâm. Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn này là trung thực và chưa từng công bố trong bất kỳ công trình nào khác.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2017

Tác giả luận văn

Phạm Hương Giang

Xác nhận

của Trưởng khoa chuyên môn

Xác nhận

của Người hướng dẫn khoa học

TS. Đặng Thị Lệ Tâm

LỜI CẢM ƠN

Bằng sự kính trọng và lòng biết ơn sâu sắc, tôi xin chân thành gửi lời cảm ơn tới TS. Đặng Thị Lệ Tâm - người đã trực tiếp hướng dẫn, tận tình chỉ bảo và giúp đỡ tôi những kiến thức thiết thực về chuyên môn và những chỉ dẫn khoa học quý báu trong suốt quá trình thực hiện luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo khoa Ngữ văn, phòng Sau đại học, Ban giám hiệu trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã giúp đỡ và tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình học tập, nghiên cứu tại trường.

Tôi xin gửi lời cảm ơn tới các giáo viên và học sinh của các trường trung học cơ sở đã nhiệt tình giúp đỡ để tôi hoàn thành luận văn.

Cuối cùng, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn tới gia đình, bạn bè đã động viên, quan tâm, chia sẻ và tạo điều kiện giúp tôi hoàn thành luận văn này.

Xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, tháng 4 năm 2017

Tác giả luận văn

Phạm Hương Giang

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
Danh mục các từ viết tắt	iv
Danh mục các bảng, biểu.....	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	3
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu	5
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	6
5. Phương pháp nghiên cứu	6
6. Đóng góp của luận văn	7
7. Cấu trúc của luận văn	8
NỘI DUNG	9
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIAO TIẾP CỦA HỌC SINH LỚP 8 TRONG DẠY HỌC NHÓM BÀI HÀNH ĐỘNG NÓI	9
1.1. Lý thuyết về hành động nói	9
1.1.1. Về một cách hiểu hành động nói	9
1.1.2. Về cách diễn đạt hành động nói	12
1.1.3. Phân lớp khái quát các hành động nói theo kiểu câu phân loại theo mục đích nói	13
1.2. Năng lực và năng lực giao tiếp.....	18
1.2.1. Khái niệm năng lực.....	18
1.2.2. Khái niệm giao tiếp.....	211
1.2.3. Khái niệm năng lực giao tiếp.....	23

1.2.4. Các thành tố của năng lực giao tiếp.....	24
1.3. Thực trạng việc phát triển năng lực giao tiếp của học sinh lớp 8 trong dạy học nhóm bài Hành động nói.....	288
1.3.1. Các tài liệu dạy học	288
1.3.2. Thực trạng dạy của giáo viên	29
1.3.3. Thực trạng năng lực giao tiếp của học sinh.....	322
Tiểu kết chương 1	33
Chương 2: TỔ CHỨC PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC GIAO TIẾP CỦA HỌC SINH LỚP 8 TRONG DẠY HỌC NHÓM BÀI HÀNH ĐỘNG NÓI	
2.1. Dạy học những kiến thức lý thuyết về hành động nói.....	34
2.1.1. Mục tiêu của dạy học lý thuyết.....	34
2.1.2. Nội dung dạy học lý thuyết	35
2.1.3. Lựa chọn và sử dụng một số phương pháp dạy học	36
2.2. Dạy học luyện tập củng cố và phát triển hành động nói	44
2.2.1. Mục tiêu của dạy học luyện tập.....	44
2.2.2. Bài tập rèn luyện củng cố phát triển hành động nói.....	45
Tiểu kết chương 2	599
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	
3.1. Mục đích và yêu cầu thực nghiệm.....	60
3.1.1. Mục đích thực nghiệm.....	60
3.1.2. Yêu cầu thực nghiệm.....	60
3.2. Đối tượng và địa bàn thực nghiệm	611
3.2.1. Đối tượng thực nghiệm.....	611
3.2.2. Địa bàn thực nghiệm.....	611
3.3. Nội dung thực nghiệm	611
3.3.1. Thực nghiệm thăm dò.....	622
3.3.2. Thực nghiệm dạy học	633

3.4. Phân tích và đánh giá kết quả thực nghiệm.....	800
3.4.1. Tiêu chí đánh giá thực nghiệm	800
3.4.2. Kết quả thực nghiệm và đối chứng.....	81
3.5. Kết luận chung về thực nghiệm.....	83
KẾT LUẬN	844
TÀI LIỆU THAM KHẢO	888

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

THỨ TỰ	VIẾT TẮT	VIẾT ĐẦY ĐỦ
1	GV	Giáo viên
2	HS	Học sinh
3	NXB	Nhà xuất bản
4	SGK	Sách giáo khoa
5	THCS	Trung học cơ sở
6	tr	Trang

DANH MỤC BẢNG, BIỂU

Bảng 3.1. Bảng thống kê lớp thực nghiệm và đối chứng	611
Bảng 3.2. Tổng hợp kết quả thực nghiệm của học sinh	811
Biểu đồ 3.1. Kết quả thực nghiệm số lượng	82
Biểu đồ 3.2. Kết quả thực nghiệm %	83

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Đề tài “ Phát triển năng lực giao tiếp của học sinh trong dạy học nhóm bài hành động nói ở lớp 8” xuất phát từ những lí do chủ yếu như sau:

1.1. Giao tiếp là hoạt động mang tính xã hội của con người, là một trong những điều kiện quan trọng để xã hội loài người tồn tại và phát triển. Trong đó, “ngôn ngữ là phương tiện giao tiếp quan trọng nhất của loài người” (V.I.Lênin).

Hiện nay, các nước phát triển trên thế giới đều quan tâm nghiên cứu vấn đề giao tiếp và đưa nội dung này vào dạy học trong nhà trường từ tiểu học đến đại học. Xu hướng phát triển chung của giáo dục các nước tiên tiến trên thế giới là hướng đến việc hình thành các loại năng lực cho học sinh, trong đó giao tiếp là một năng lực quan trọng.

Ở Việt Nam, từ lâu Thủ tướng Phạm Văn Đồng đã nói *“Phải làm cho thế hệ trẻ nói và viết tốt hơn, dần dần có ý thức, trình độ rồi đi đến thói quen nói và viết đúng tiếng Việt”*. Văn kiện Đại hội XI của Đảng Cộng sản Việt Nam đã chỉ rõ ngành giáo dục Việt Nam cần phải *“Đổi mới mạnh mẽ nội dung, chương trình, phương pháp dạy và học ở tất cả các cấp, các bậc học”*. Việc đổi mới chương trình, sách giáo khoa, phương pháp dạy học chú trọng đến vấn đề rèn luyện năng lực giao tiếp cho học sinh là vô cùng cần thiết.

1.2. Giáo dục phổ thông nước ta đang thực hiện bước chuyển từ chương trình giáo dục tiếp cận nội dung sang tiếp cận năng lực người học. Năng lực giao tiếp đã được các nhà khoa học giáo dục Việt Nam xác định là một trong những năng lực chung cần hình thành tốt cho học sinh trong chương trình giáo dục phổ thông sau năm 2015.

Đề án Đổi mới chương trình và sách giáo khoa của Bộ Giáo dục Đào tạo đã dự kiến chuẩn đầu ra cho các cấp học từ Tiểu học, Trung học cơ sở đến Trung học phổ thông gồm sáu phẩm chất và chín năng lực. Trong số chín năng lực học sinh cần hình thành và phát triển thì năng lực giao tiếp là một trong

những năng lực cốt lõi, quan trọng cần hình thành và phát triển, đặc biệt cần phải đi trước một bước so với các năng lực khác, vì nó là tiền đề, là cơ sở cho việc phát triển các năng lực khác.

Đồng thời, đây cũng là một năng lực cốt lõi cần phát triển ở học sinh, giúp các em làm chủ bản thân, làm chủ các tình huống đặt ra trong cuộc sống, giải quyết các vấn đề một cách nhanh nhất bằng con đường tư duy và ngôn ngữ.

1.3. Môn Ngữ văn đóng vai trò chính thực hiện nhiệm vụ phát triển năng lực giao tiếp cho học sinh.

Tất cả các môn học đều góp phần hình thành, củng cố và phát triển năng lực giao tiếp cho học sinh, nhưng so với các môn học khác được giảng dạy trong nhà trường, Ngữ văn là bộ môn có vai trò đặc biệt: cung cấp kiến thức văn học, kỹ năng sử dụng tiếng mẹ đẻ, và bồi dưỡng tình cảm thẩm mỹ cho học sinh.

Trong toàn bộ chương trình dạy học Ngữ văn cấp Trung học cơ sở (THCS) nói chung và dạy học Ngữ văn lớp 8 nói riêng, phân tiếng Việt chiếm một vị trí khá đặc biệt. Với tư cách là một phân môn, tiếng Việt có nhiệm vụ cung cấp cho học sinh những tri thức ngôn ngữ học, hệ thống tiếng Việt, quy tắc hoạt động và những sản phẩm của nó trong mọi hoạt động giao tiếp. Mục đích chính của việc dạy tiếng là phát triển năng lực giao tiếp bằng ngôn ngữ cho học sinh. Học sinh cần có vốn hiểu biết nhất định về ngôn ngữ, tri thức khoa học đời sống, xã hội từ đó mà hình thành ở học sinh khả năng phản xạ nhanh, khả năng xử lý tình huống giao tiếp trong đời sống xã hội.

Hành động nói là nhóm bài học quan trọng, nó có mặt trong giao tiếp hàng ngày của mỗi con người. Với các tri thức được học về hành động nói, học sinh có thể áp dụng vào việc giao tiếp hàng ngày sao cho cuộc giao tiếp đạt hiệu quả cao. Vì vậy mà chúng tôi đã lựa chọn đề tài *Phát triển năng lực giao tiếp của học sinh trong dạy học nhóm bài Hành động nói ở lớp 8*.